Cumhuriyet
Yayın Tarihi : 27.05.1934
Sayfa : 4

İktısat İşleri

Şeker Sanayiimiz için mütehassıs ne diyor?

Şeker sanayiimizi esası bir surette tetkik için Viyanadan celbedilen mütehassısın mütaleaları

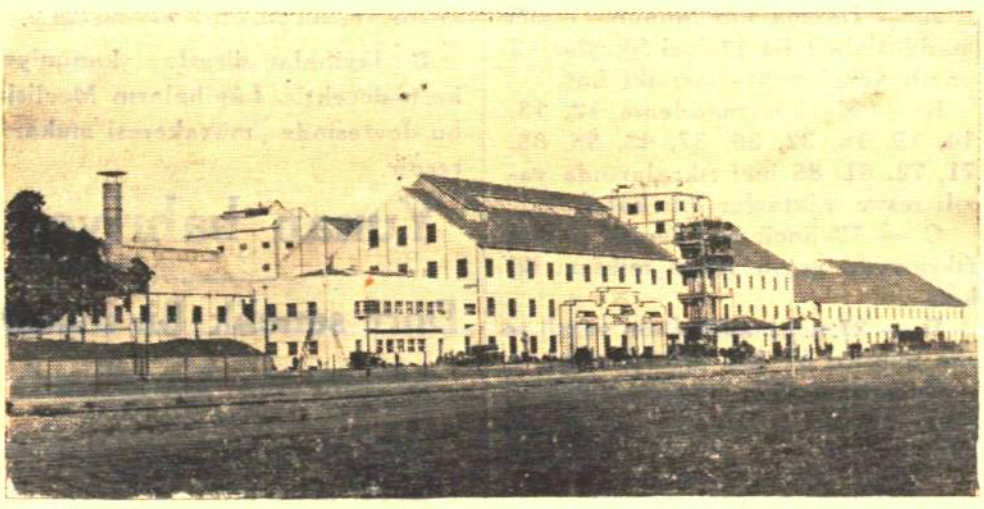

Şeker fabrikalarımızdan geçen sene açılan Eskişehir fabrikası

İktısat Vekâletimiz memleketimizde son senelerde teessüs eden şeker sanayiimizin vaziyetini tetkik ettirmek üzere Viyanada beynelmilel şeker istatistik birliği şefi bulunan ve 25 senedenberi şeker sanayiinin faaliyetile yakından alâkadar olan, Avrupa ve Amerikada bir çok şeker fabrikaları ve rafinelerinde derin tetkikatta bulunan meşhur doktor Gustav Mikuschi getirtmiş, şeker fabrikalarımızı ve bu fabrikalara pancar yetiştiren istihsal mıntakalarında esaslı tetkikler yaptırmıştı.

Salâhiyettar bir mütehassıs olan Dr. Gustav Mikusch, Vekâlet tarafından kendisine sorulan 11 sualin cevaplarını bir rapor halinde Vekâlete vermiştir.

Bu cevaplar ahiren Başvekâlet Matbaasında 55 sahifelik bir kitap halinde bastırılmış ve alâkadarlara tevzi olunmuştur.

Meselenin hepimiz için haiz olduğu ehemmiyeti dolayısile bu raporun esaslı kısımlarını hulâsa halinde okuyucularımıza bildirerek efkâri umumiyemizi şeker sanayiimizin şuurlu inkişafı önünde yanlış düşüncelere kapılmaktan kurtarıp tenvire çalışacağız.

Mütehassısa Vekâletçe sorulan suallerin hepsi mühimdir. Bunlar arasında efkâri umumiyeyi bilhassa doğrudan doğruya alâkadar edecek olanları:

A) Şeker sanayiinde mütekabil kâr hadleri.

B) Türkiye şeker fabrikalarının hali hazırdaki vaziyeti ve faaliyetleri.

C) Türkiye fabrikalarında istihsal olunan şekerin maliyet ve bunun indirilmesi tedbirleri.

D) Türkiyede satış fiatlerine ve himaye şeraitine göre tatbiki muvafık olacak vergi miktarı hakkında mütalea.

Gibi hususatı ihtiva eden sualler olduğu cihetle, biz bu mevzu üzerinde toplu bir halde yazacağımız birkaç yazıyı bu noktalara inhisar ettirmekle iktifa edeceğiz.

Yalnız, bu mevzulara girmeden evvel kısaca cihan şeker istihsal ve istihlâkini bunun arasında mevkiimizi, istihsalât ve ithalâtımızı gözden geçirelim.

Son 10 sene zarfında cihan şeker istihsalât ve sarfiyatı berveçhi atidir:

	Biner ton hesabile		
	İstihsal	Sarfiyat	Elde stok
1923/ 4	21,444	21,594	1,276
1924/ 5	25,111	23,513	1,983
1925/ 6	26,194	24,834	2,361
1926/ 7	25,015	25,179	2,619
1927/ 8	26,851	26,774	2,474
1928/ 9	29,056	27,648	3,325
1929/30	28,257	26,757	4,228
1930/ 1	29,548	26,919	6,526
1931/ 2	27,208	26,098	7,308
1932/ 3	26,274	26,265	7,186
1933/ 4	26,418	—	—

Görülüyor ki, son 10 sene içinde istihsalât ile sarfiyatın artış nisbeti hemahenk olarak gitmemiştir. Sarfiyat azami 26 - 27 milyon tona çıkabildiği halde istihsalât bazı seneler 29 - 29,5 milyon tonu bulmuş, bu suretle 10 sene evvel elde 1 milyon 274,000 tondan ibaret olan stok miktarı halen 7,000,000 tonu geçmiştir. İstihsalâtın dörtte üçü kamıştan, dörtte biri pancardan yapılıyor.

Bu stok terakümünün başlıca sebebini serbest piyasanın gittikçe daralarak her memleketin kendi şeker ihtiyacatını mümkün olduğu kadar bizzat temin etmek istemesinde bulan Dr. Mikusch bu hususta diyor ki:

«— Kendi kendine yetme (autarkie) yolundaki bu gayretlerde ekseriya lüzumundan fazla ileri gidilmiştir. Çünkü istihsalâtı ihtiyacatı dahiliyenin tatminine kadar yükseltmek kolay ise de bu had bulunduktan sonra bu inkişafın önüne geçmek güçtür.

Şeker ziraî bir madde olup istihsali yalnız zerolunan arazinin miktarile değil, ayni zamanda hava tesiratile de alâkadar olduğundan bunun istihsalini istihlâkile tevzin etmek güçtür. Fazla olarak şeker pancarının köylüye para getiren yegâne tarla mahsulü olduğunu da nazari dikkatten uzak tutmamalıdır. Binaenaleyh, kendi ihtiyaçlarını bizzat temin etmek derecesine gelmiş olan memleketlerde köylerin zeriyatını fazlalaştırmak gayretini güttükleri göze çarpmaktadır. Bu çok kolaylıkla anlaşılır bir keyfiyettir. Çünkü mahsul fena olduğu takdirde bile çiftçi pancardan diğer mahsullere nisbeten gene daha fazla birşey kazanmaktadır. Buna mukabil eğer mahsulü iyi zuhur ederse fazla şeker istihsalinden mütevellit, depolandırmak ve bunu sarfetmek gibi kaygular fabrikaların sırtına yüklenmiş olur.

Vakit ve zamanile fazla istihsalin önüne geçmek şeker sanayii siyasetinin en mühim bir vazifesidir. Muhakkaktır ki fena bir mahsul neticesinde memleket şeker ihtiyacının bir kısmını hariçten tedarik etmek şeker stokunu birkaç aylık, hatta Bulgaristanda olduğu gibi bazan bir senelik ihtiyaca tekabül edecek derecede artırmaktan daha iyidir. Çünkü bu stoklar yalnız istihsalin şedit bir surette tahdidile sarfolunabilir.»

Memleketimizin son 4 senelik istihsal, istihlâk ve ithalât vaziyetleri şöyle hulasa olunabilir:

	Ton olarak		
	İstihsal	İstihlâk	İthalât
1930/31	16,000	65,000	49,000
1931/32	26,000	58,000	33,000
1932/33	30,000	60,000	30,000
1933/34	74,000	—	—

Yukarıki cetvel şeker sanayiimizin artık dahilî ihtiyacı tamamen temin edecek bir kudret iktisap ettiğini gösteriyor. Bizim şeker sanayiini tesis etmekten gayemiz, kendi ihtiyacımızı temin eylemekten ibaret olduğuna göre, vaziyetimiz Avrupanın şeker ihracatçısı olan Çekoslovakya, Macaristan, Almanya, Belçika, Lehistan, Rusya, Yugoslavya ve Bulgaristanın vaziyetile makis olamaz.

Ancak yerli sanayiimizin şekerimizin mevaddı iptidaiyesini teşkil eden pancar zeriyatını çok yakından takip etmesi icap etmektedir. Nitekim geçen sene Alpullu, beklenilmiyen pancar bereketi karşısında 318,424 ton pancar işlemeğe mecbur kalmıştır.

Dr. Mikusch, bu noktada diyor ki:

«— Günde 1500 ton için tesis edilmiş olan bir fabrikanın böyle bir iş yapabilmesi fevkalâde birşeydir. Fakat günlük işleme ile umumî işleme arasındaki nisbetsizliğin bir takım eksiklikleri icap ettireceği de tabiidir.

Hatta bu gibi hallerin tekerrürüne meydan vermemek için pancar ziraatinin muayyen bir miktarda tahdidi icap eder.»

Mevzuu tetkike devam edeceğiz.

---

rek Türkiye toprağına dahil olacaklar ve iki hafta kadar orada misafir kalacaklardır.

İki ulu Reisin mülâkatları ve biribirlerini tanımaları, iki devlet arasındaki iyi münasebetleri hiç şüphesiz ki kuvvetlendirecek ve matlûp neticeyi ziyadesile temin edecektir.»

Merasim programı

İran Şahı Hazretlerinin memleketimizi ziyarteleri münasebetile tanzim edilen programın İstanbula ait kısmı hakkında alâkadar makamlara henüz resmî tebligat yapılmamıştır. Yalnız; Belediye tarafından Karaköy köprüsünün ortasında büyük bir tak yaptırılması mukarrer olup bunun için hazırlıklar yapılmaktadır.

Orijinal Boyut : 13 * 57 cm